

ĐÁNH GIÁ BÀI DẠY THỰC HÀNH KỸ THUẬT THEO QUAN ĐIỂM DẠY HỌC TƯƠNG TÁC TÍCH CỰC

ThS. NGUYỄN CẨM THANH
Trưởng Đại học Sư phạm Hà Nội

1. Đặt vấn đề

Đánh giá bài dạy trong các nhà trường không phải là vấn đề mới, song việc thực hiện chủ yếu theo phong trào, chưa được thường xuyên, liên tục và mang tính bắt buộc, việc xây dựng chuẩn để đánh giá chưa xác định căn cứ rõ ràng, cụ thể, dẫn đến các tiêu chí đánh giá chưa thích đáng. Sử dụng công cụ để đánh giá giờ dạy từ trước đến nay là phiếu dự giờ, nhưng phiếu dự giờ hiện hành còn nhiều điểm bất cập và chưa thiết thực. Vì vậy, cần phải xây dựng chuẩn để đánh giá chất lượng bài dạy phù hợp, chính xác và khoa học. Đặc biệt, với dạy học thực hành kỹ thuật (THKT) theo quan điểm tương tác tích cực (TTTC), việc xây dựng chuẩn đánh giá cho bài dạy là cần thiết nhằm định hướng, chỉ đạo việc vận dụng quan điểm này trong thiết kế bài dạy và tổ chức quá trình dạy học THKT.

Để xây dựng chuẩn đánh giá cho bài dạy THKT cần phù hợp với các văn bản pháp lý của Nhà nước, Luật Giáo dục cũng như các căn cứ về chuẩn nghề nghiệp, chuẩn đầu ra sinh viên, đặc biệt là trên cơ sở của mục tiêu và chuẩn kiến thức, kỹ năng môn học, bài học, năng lực của sinh viên sau khi học. Việc đánh giá bài dạy THKT thực hiện theo tư tưởng của quan điểm dạy học TTTC. Bài viết đưa ra các nhóm tiêu chí đánh giá cho bài dạy THKT và các bước đánh giá.

2. Mục đích đánh giá bài dạy THKT theo quan điểm dạy học TTTC

Đánh giá đúng, chính xác chất lượng bài dạy THKT, theo quan điểm dạy học TTTC của người dạy, sẽ cho những tác dụng thiết thực như sau:

- Xác định chính xác, khách quan mức độ năng lực vận dụng, thực hiện bài dạy THKT theo quan điểm dạy học TTTC của người dạy, ở thời điểm đánh giá theo các tiêu chí đánh giá.
- Cung cấp thông tin cho việc xây dựng nội dung môn học/bài học, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng dạy học. Góp phần khẳng định chuẩn đầu ra cho người học sau khi tốt nghiệp.
- Người dạy có được những thông tin phản hồi kịp thời bổ ích để thiết kế bài dạy, tổ chức, điều chỉnh, điều khiển quá trình dạy học của bản thân.

3. Các căn cứ xây dựng tiêu chí đánh giá bài dạy THKT theo quan điểm dạy học TTTC

- Các căn cứ pháp lý:

+ Luật Giáo dục 2005, đặc biệt ở Điều 70 (có liên quan đến tiêu chuẩn nhà giáo), Điều 72 (về nhiệm vụ của nhà giáo);

+ Quy chế đào tạo đại học và cao đẳng hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ, ban hành kèm theo Quyết định số 43/2007/QĐ-BGDĐT ngày 15 tháng 8 năm 2007 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.

- Các căn cứ chuẩn có liên quan:

+ Quy định chuẩn giáo viên, giảng viên dạy nghề, ban hành kèm theo Thông tư số 30/2010/TT-BLĐTBXH ngày 29/9/2010 của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội;

+ Chuẩn đầu ra cho sinh viên [2];

+ Mục tiêu và chuẩn kiến thức, kỹ năng môn học, bài học thuộc chương trình khung giáo dục đại học (tùy thuộc vào mã ngành).

- Căn cứ vào việc thiết kế, thực hiện bài dạy THKT theo quan điểm dạy học TTTC:

+ Thể hiện việc thiết kế và tổ chức dạy học theo quan điểm TTTC trong dạy học THKT [3], [4];

+ Tuân thủ theo nguyên tắc và logic thiết kế nội dung học tập cho bài dạy THKT.

4. Tiêu chí đánh giá bài dạy THKT theo quan điểm dạy học TTTC

Để đánh giá một bài dạy THKT theo quan điểm dạy học TTTC, cần phải xem xét đánh giá ở tất cả các khâu của quá trình dạy học như: xây dựng mục tiêu; thiết kế bài dạy; nội dung kiến thức; chuẩn bị điều kiện phương tiện, thiết bị dạy học; tổ chức và điều khiển dạy học; kiểm tra, đánh giá, thỏa mãn chuẩn đầu ra cho nội dung thực hành/ bài học/ môn học. Như vậy, sẽ có các nhóm tiêu chí sau đây:

(1) Nhóm tiêu chí về xây dựng mục tiêu

- Mục tiêu toàn diện, đủ các thành phần (tri thức, kỹ năng, thái độ);

- Mục tiêu rõ ràng, cụ thể (quan sát, đo lường được, phản ánh theo tiêu chí của chuẩn đầu ra);

- Mục tiêu phù hợp, có tính định hướng và chỉ dẫn (không quá cao hay quá thấp việc người học phải làm, điều kiện thực hiện, chuẩn của công việc).

(2) Nhóm tiêu chí thiết kế bài dạy

- Thiết kế bài dạy tuân thủ đúng nguyên tắc và quy trình bài dạy THKT. Thiết kế các hoạt động dạy - học cần được khơi dậy mối quan hệ TTTC giữa các nhân tố (người học - người dạy - môi trường) thông

qua việc lựa chọn, phối hợp phương pháp dạy học và kĩ thuật dạy học phù hợp với mỗi nội dung dạy học cụ thể. Kế hoạch thực hành chi tiết và khả thi;

- Nội dung kiến thức theo chương trình khung và chương trình chi tiết môn học, đảm bảo chính xác, khoa học, cấu trúc nội dung hợp lí, có tính cập nhật, hiện đại, ý nghĩa giáo dục;

- Định liệu điều kiện môi trường dạy học như bầu không khí, phương tiện, thiết bị dạy học, chuẩn bị tư liệu dạy học thiết thực, phù hợp, tạo điều kiện cho các hoạt động TTTC diễn ra.

(3) Nhóm tiêu chí tổ chức, điều khiển dạy học

- Tổ chức các hoạt động dạy học đảm bảo có tính TTTC thông qua việc lựa chọn và phối hợp các phương pháp dạy học/ kĩ thuật dạy học thích hợp, linh hoạt;

- Kết hợp giữa hướng dẫn phát triển kĩ năng với giáo dục phẩm chất nghề nghiệp, tác phong công nghiệp và ý thức bảo vệ môi trường, an toàn lao động;

- Có tác động tích cực tới môi trường dạy học, như tạo bầu không khí học tập sôi nổi, gây hứng thú cho người học, trao cơ hội và khuyến khích việc tham gia của người học. Sử dụng, khai thác hợp lí có hiệu quả các phương tiện kĩ thuật, thiết bị dạy học. Đảm bảo sự thích nghi của người học, người dạy với môi trường và ngược lại chính người dạy, người học cũng làm môi trường thay đổi.

(4) Nhóm tiêu chí kiểm tra đánh giá

- Đánh giá năng lực thực hiện người học qua việc thực hiện nghiên cứu khảo sát, biểu diễn thao tác vật chất, hoặc tạo ra các sản phẩm viết hoặc trình bày miệng về các mục tiêu mang tính thực tiễn cho cả lớp cùng nghe. Việc đánh giá được người dạy, các bạn cùng lớp và những người thực hiện nhiệm vụ tự đánh giá cùng tham gia;

- Đánh giá phải kích thích cho người học: Người dạy cần chuẩn bị trước chuẩn đánh giá và công cụ đánh giá, được đưa ra thảo luận, thiết kế và được thống nhất giữa người học và người dạy trước khi sử dụng để đánh giá chất lượng sản phẩm cũng như quá trình thực hiện. Người dạy động viên, tuyên dương, góp ý kịp thời cho người học;

- Đánh giá liên tục trong suốt quá trình học tập: Quá trình dạy học và đánh giá luôn đồng hành, việc đánh giá quá trình thực hiện (chú ý tới đánh giá những tiến bộ, phát triển của người học) và sản phẩm cuối.

Như vậy, để áp dụng được cho một môn học THPT cụ thể, đối tượng cụ thể thì cần phải xây dựng bảng tiêu chí đánh giá gồm các mặt đánh giá, tiêu chí đánh giá, minh chứng và biểu điểm.

5. Các bước đánh giá bài dạy THPT theo quan điểm dạy học TTTC

Bước 1: Xác định việc đánh giá bài dạy THPT theo quan điểm dạy học TTTC, được thực hiện theo phương

pháp phân tích sản phẩm [1, tr 129].

Bước 2: Công cụ để đánh giá theo phương pháp đánh giá sản phẩm là căn cứ bài dạy đã được chuẩn bị thiết kế trước, dự giờ theo dõi quá trình tổ chức dạy học, quá trình kiểm tra đánh giá kết quả học tập của người học [1, tr 129].

Bước 3: Căn cứ theo các nhóm tiêu chí và minh chứng đánh giá để đối chiếu cho điểm theo quy định như sau:

- Tùy theo đặc thù riêng từng môn học thực hành cụ thể, đối tượng người học khác nhau, do vậy quy định điểm cho từng mục của từng nhóm tiêu chí cũng có thể khác nhau;

- Thang điểm có thể cho theo số (1-10).

Bước 4: Cộng tổng điểm và đối chiếu với mức quy định (tương ứng với mức cụ thể, điều kiện ràng buộc...) để xếp loại cụ thể theo phiếu đánh giá.

6. Kết luận

Việc đưa ra tiêu chí đánh giá bài dạy THPT làm cơ sở đánh giá chất lượng bài dạy THPT, mặt khác nhằm định hướng, chỉ đạo việc vận dụng quan điểm này trong thiết kế bài dạy và tổ chức quá trình dạy học THPT cho người dạy. Để vận dụng chuẩn đánh giá này vào đánh giá bài dạy, đòi hỏi người đánh giá phải có hiểu biết nhất định về quan điểm dạy học TTTC trong dạy học THPT.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Văn Khôi, *Phát triển chương trình giáo dục*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội, 2011.
2. Lê Đức Ngọc và Trần Hữu Hoan, *Chuẩn đầu ra trong giáo dục đại học*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 55, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, Hà Nội, 2010.
3. Nguyễn Cẩm Thanh, *Dạy học thực hành kĩ thuật theo định hướng "dạy học tích cực và tương tác"*, Tạp chí Khoa học Đại học Sư phạm Hà Nội, số 3, 2006, tr.113-117.
4. Jean-Marc Denomme & Madeleine Roy, Nguyễn Quang Thuấn (dịch), *Tiến tới một phương pháp sư phạm tương tác*, NXB Thanh niên, Hà Nội, 2000.
5. Bùi Đức Tú, *Đề xuất các tiêu chí để đánh giá chất lượng hoạt động giáo dục nghề phổ thông*, Tạp chí Khoa học Đại học Quốc Gia Hà Nội, Khoa học Xã hội và Nhân văn 24, 2008, tr. 33-40.

SUMMARY

The article touches upon the assessment of technical practice lesson from the perspective of active teaching. The author has introduced four groups of assessment criteria for technical practice lessons and steps for assessment on the basis of legal foundations, professional standards, output standards for students...